

DESPINA-MARTHA ILUCĂ

DREPTUL UNIUNII EUROPENE

Spațiul de libertate, securitate și justiție

Note de curs

Editura
Stamangiu
2024

Cuprins

INTRODUCERE ÎN SPAȚIUL DE LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE AL UNIUNII EUROPENE	1
1. Scurte considerații introductive privind dreptul Uniunii Europene	2
2. Libertățile de circulație și riscurile la adresa securității și justiției	5
3. De la Maastricht la Lisabona: evoluția spațiului de libertate, securitate și justiție prin tratate	8
3.1. Eforturi anterioare Tratatului de la Maastricht	8
3.2. Tratatul de la Maastricht – bazele cooperării în justiție și afaceri interne	10
3.3. Tratatul de la Amsterdam și comunitarizarea parțială a pilonului JAI	13
3.4. Tratatul de la Lisabona – definirea spațiului de libertate, securitate și justiție	14
4. Critici la adresa coerenței spațiului de libertate, securitate și justiție	17
5. Exercițarea competenței în spațiul de libertate, securitate și justiție	19
6. Cadrul instituțional al spațiului de libertate, securitate și justiție	21
6.1. Consiliul European	22
6.2. Consiliul (UE) și comitetele Consiliului	23
6.3. Parlamentul European	24
6.4. Parlamentele naționale	25
6.5. Comisia Europeană	26
6.6. Statele membre	27
6.7. Instanțele Uniunii	28

7. Spațiul de libertate, securitate și justiție ca ramură de drept _____	29
7.1. Definiția, trăsăturile și structura spațiului de libertate, securitate și justiție _____	29
7.2. Izvoarele spațiului de libertate, securitate și justiție _____	30
7.3. Raporturile juridice în spațiul de libertate, securitate și justiție _____	34
PARTEA I. DREPTURI FUNDAMENTALE ÎN ARHITECTURA POLITICILOR UNIUNII PRIVIND AZILUL, MIGRAȚIA ȘI GESTIONAREA FRONTIERELOR _____	37
Capitolul I. Politica Uniunii Europene în domeniul azilului _____	37
<i>Secțiunea 1. Explicații introductive și premisele politicii Uniunii în domeniul azilului _____</i>	<i>38</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Clarificări terminologice și delimitări conceptuale _____</i>	<i>41</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Izvoare de drept privind acordarea de azil în Uniunea Europeană _____</i>	<i>48</i>
§1. Reglementări de drept primar în domeniul azilului _____	49
§2. Reglementări de drept derivat în domeniul azilului _____	53
2.1. Regulamentul Dublin III – determinarea statului responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională _____	54
2.2. Regulamentul Eurodac – amprentarea solicitanților pentru aplicarea eficientă a sistemului Dublin _____	57
2.3. Directiva standarde comune pentru refugiați și apatrizi _____	61
2.4. Directiva proceduri comune de acordare și retragere a protecției internaționale _____	68
2.5. Directiva privind condițiile de primire _____	69
2.6. Directiva protecție temporară în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate _____	72
<i>Secțiunea a 4-a. Politica Uniunii în materie de azil la interfața cu drepturile omului _____</i>	<i>74</i>

Capitolul II. Politica Uniunii Europene în domeniul migrației	78
<i>Secțiunea 1. Scurte repere introductive privind migrația spre Uniunea Europeană</i>	78
<i>Secțiunea a 2-a. Izvoare de drept privind migrația în Uniunea Europeană</i>	80
§1. Reglementări de drept primar în domeniul migrației	80
§2. Reglementări de drept derivat în domeniul migrației	83
2.1. Directiva privind cartea albastră a UE	84
2.2. Directiva privind intrarea și șederea pentru cercetare, studii, formare profesională, voluntariat și muncă <i>au pair</i>	87
2.3. Directiva privind permisul unic de ședere și de muncă	92
2.4. Directiva privind returnarea imigranților ilegali	95
<i>Secțiunea a 3-a. Interacțiunea politicii Uniunii în domeniul migrației cu drepturile omului</i>	97
Capitolul III. Gestionarea frontierelor Uniunii Europene	102
<i>Secțiunea 1. Frontierele interne, externe și provocările integrării europene</i>	102
<i>Secțiunea a 2-a. Izvoare de drept privind gestionarea frontierelor Uniunii Europene</i>	105
§1. Reglementări de drept primar privind gestionarea frontierelor	105
§2. Reglementări de drept derivat privind gestionarea frontierelor	108
2.1. Dimensiunea internă a spațiului Schengen	108
2.2. Dimensiunea externă a spațiului Schengen	115
<i>Secțiunea a 3-a. Mecanisme de sprijin în gestionarea frontierelor</i>	119
§1. Sisteme de informații și de control pentru gestionarea frontierelor Uniunii	119
§2. Agențiile Uniunii cu atribuții în sprijinirea gestionării frontierelor	122

Capitolul IV. Proiecții neașteptate, dincolo de securitate și justiție: protecția datelor cu caracter personal	124
<i>Secțiunea 1. Dreptul la protecția datelor cu caracter personal și relația cu spațiul de libertate, securitate și justiție</i>	124
<i>Secțiunea a 2-a. Sistemul „etalon”: Regulamentul general privind protecția datelor – GDPR</i>	128
§1. Principiile prelucrării datelor cu caracter personal	129
§2. Legalitatea prelucrării	130
§3. Drepturile persoanei vizate	132
§4. Responsabilului cu protecția datelor (DPO – data protection officer)	133
§5. Condiții generale pentru impunerea amenzilor administrative	134
<i>Secțiunea a 3-a. Protecția datelor cu caracter personal care sunt utilizate de instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii</i>	136
<i>Secțiunea a 4-a. Protecția datelor cu caracter personal care sunt utilizate de către autoritățile polițienești și judiciare din sectorul penal</i>	138

PARTEA A II-A. AVATARURILE COOPERĂRII ÎN MATERIE PENALĂ, POLIȚIENEASCĂ ȘI CIVILĂ PENTRU O JUSTIȚIE FĂRĂ FRONTIERE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ _____ **145**

Capitolul I. Cooperarea judiciară în materie penală în Uniunea Europeană	145
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de cooperare judiciară în materie penală</i>	146
<i>Secțiunea a 2-a. Izvoare de drept privind cooperarea europeană în procedura penală</i>	148
§1. Reglementări de drept primar în domeniul cooperării în procedura penală	148

§2. Reglementări de drept derivat în domeniul cooperării în procedura penală _____	152
2.1. Mandatul european de arestare: zenitul principiului recunoașterii reciproce _____	155
2.2. Parchetul European: formă de cooperare consolidată _____	168
<i>Secțiunea a 3-a. Izvoare de drept privind cooperarea europeană în dreptul material penal _____</i>	<i>173</i>
§1. Reglementări de drept primar în domeniul cooperării în dreptul material penal _____	173
§2. Reglementări de drept derivat în domeniul cooperării în dreptul material penal _____	175
2.1. Armonizarea legislativă pentru combaterea traficului de droguri _____	176
2.2. Armonizarea legislativă pentru combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului _____	181
2.3. Armonizarea legislativă pentru combaterea criminalității informatice _____	188
Capitolul II. Cooperarea polițienească în Uniunea Europeană _____	195
<i>Secțiunea 1. Premisele cooperării polițienești în Uniunea Europeană _____</i>	<i>195</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Izvoare de drept privind cooperarea polițienească în Uniunea Europeană _____</i>	<i>197</i>
§1. Reglementări de drept primar în domeniul cooperării polițienești _____	197
§2. Reglementări de drept derivat în domeniul cooperării polițienești _____	199
2.1. Schimburile de informații în cooperarea polițienească europeană _____	199
2.2. Formarea profesională a personalului de poliție _____	207
2.3. Rolul Europol în cooperarea polițienească _____	208
§3. Alte tipuri de operațiuni transfrontaliere _____	211

Capitolul III. Cooperarea judiciară în materie civilă în Uniunea Europeană	213
<i>Secțiunea 1. Logica formelor de cooperare judiciară în materie civilă: interogații de debut</i>	213
<i>Secțiunea a 2-a. Izvoare de drept privind cooperarea judiciară în materie civilă în Uniunea Europeană</i>	215
§1. Reglementări de drept primar privind cooperarea judiciară în materie civilă	215
§2. Reglementări de drept derivat privind cooperarea judiciară în materie civilă	218
2.1. Regulamentul Bruxelles I bis	219
2.2. Regulamentul Roma I	225
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	231